

Hyvinvointi-indeksin
seudullistaminen,
työsuunnitelma

Tampere
Kangasala
Orivesi
Ylöjärvi
Nokia
Pirkkala
Lempäälä
Vesilahti

Sisällys

1. Lähtökohdat	3
2. Sisältö ja hankekuvaus.....	3
3. Hankekauden aikataulu	5
4. Hankekauden tulosten hyödyntäminen ja työn vakiinnuttaminen	5

1. Lähtökohdat

Tampereen kaupunkiseutu on kahdeksan kunnan omistama kuntayhtymä, jonka kautta kunnat organisoivat yhteistyötään maankäytön ja asumisen, liikennejärjestelmän, hyvinvointipalveluiden ja infrapalveluiden toimialoilla. Kuluvalla MAL-sopimuskaudella Tampereen kaupunki on pilotoinut asuinalueiden eriytymiskehityksen seurantaan rakentamalla paikkatietopohjaisen asuinalueiden demografisia eroja tarkastelevan seurantajärjestelmän, Hyvinvointi-indeksin.

Tieteellisen tutkimuksen kautta tiedossa on, että hyvinvointiin liittyvät ilmiöt eivät noudata kuntarajoja ja toisaalta kuntien sisällä on eriytymiskehitystä. Näin ollen kunta ei aina ole relevantein tarkastelutaso vaan oleellista on nähdä eri asuinalueiden ominaispiirteet laajemmin seudullisessa kontekstissa. Indeksi on kirjattu tulevaan MAL-sopimukseen laajennettavaksi koko seudulle, jolloin asuinalueiden hyvinvointieroista saadaan tarkka kuva. Lisäksi kaupunkiseudun hyvinvointipalvelujen työryhmä on omalta taholtaan asettanut vuoden 2020 talousarviotavoitteeksi hyvinvointi-indeksin seudullistamisen ja sen hyödyntämisen tulevaisuudessa palvelutuotannon kohdentamisessa.

Tampereen kaupunkiseutu jätti lokakuussa 2019 hakemuksen ympäristöministeriön Kestävä kaupunki -avustushakuun ja seudulle myönnettiin 5.11.2019 päivätyllä päätöksellä 30 000 euron avustus eriytymiskehityksen seurantatyökalun laajentamiseen sekä sen hyödyntämiseen seudullisen asuntopolitiikan määrittelyssä ja hyvinvointipalvelujen suunnittelussa. Työn on määrä käynnistyä vuoden 2020 alussa ja hankekausi päättyy 31.8.2020. Hankehakemuksen yhteydessä on seutuyksiköstä nimetty työlle vastuuhenkilöt, jotka ovat seutusuunnittelupäällikkö Kaisu Kuusela, hyvinvointipalvelujen kehittämispäällikkö Satu Kankkonen ja paikkatietoasiantuntija Jussi Välimäki. Työhön nimettävä ohjausryhmä on luonteeltaan tieteellinen ja koostuu seudun ulkopuolisista asiantuntijoista lukuun ottamatta työn vastuuhenkilöitä. Tällä järjestelyllä pyritään vahvistamaan työn laatuvaatimuksia. Työn varsinaisena ohjaajana toimivat kaupunkiseudun päätyöryhmistä maankäyttö- ja asuminen työryhmä sekä hyvinvointipalvelujen työryhmä.

2. Sisältö ja hankekuvaus

Hanke muodostuu kolmesta jäljempänä esitetystä kokonaisuudesta.

1. Asuinalueiden hyvinvointi-indeksin seudullistaminen

Hyvinvointi-indeksin seudullistamisen yhteydessä tarkastelua on mahdollista täydentää tarvittaessa kansallisilla indikaattoreilla tai rakennetun ympäristön ominaispiirteisiin liittyvillä muuttujilla sen mukaan, millaista tietoa alueilta nousee. Seudullisena lisänä voidaan työssä hyödyntää seudulla kerättyä hyvinvointitietoa sekä maankäytön suunnittelun tausta-aineistoa.

Kaupunkiseudulla on vuosia laadittu varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen seutuvertailua, jonka määrällistä ja laadullista tietoa voidaan hyödyntää. Lisäksi seudulla on laadittu yhteistyössä UKK-instituutin kanssa tehty Seutuliike -ohjelma, johon on kerätty tietoa seudun väestön

liikkumisesta eri ikäryhmissä. Joka toinen vuosi laaditaan seudulla koulumatka- ja liikkumiskysely peruskoulun oppilaille ja toisen asteen opiskelijoille.

Maankäytön suunnittelussa kerättyä tietoa alueiden rakenteellisista ominaispiirteistä sovelletaan seudullisen indeksin rakentamisessa. Rakennetun ympäristön muuttujista huomioidaan esimerkiksi alueiden rakennuskanta, ennakoitu täydennysrakentaminen, rakennetun ympäristön tunnistetut ominaisuudet (kulttuuriympäristö, viherverkko) sekä julkinen ja yksityinen palvelurakenne.

2. Tietopohjan rakentaminen Tampereen seudun asuntopoliittiseen ohjelmaan ja sen hyödyntäminen kohtuuhintaisen vuokra-asuntotuotannon suuntaamisessa ja palvelusuunnittelussa

Hankkeen yhteydessä tuotetaan tarkka kuva asuinalueiden demografisista ja rakenteellisista ominaispiirteistä ja keskinäisistä eroista. Hyvinvointi-indeksin seurantatyökalu muodostuu indeksistä ja sen muutoksista. Työkalu kokoaa yhteen erilaista toimintaympäristötietoa karttoina ja diagrammeina ja mahdollistaa toimintaympäristötietojen tarkastelun ristiin hyvinvointi-indeksin kanssa.

Tietoa hyödynnetään seudun asuntopoliittisen ohjelman laatimisessa ja jalkauttamisessa sekä kasvatusta- ja koulutuspalveluiden suunnittelussa. Merkittävä osa seudullista asuntopoliittikkaa on kuntien demografisten erojen loiventaminen. Hankkeen yhteydessä kokeillaan seudullisen hyvinvointi-indeksin käyttöä lähtökohtana kohtuuhintaisen vuokra-asuntotuotannon suuntaamisessa ja alueiden laadullisessa kehittämisessä. Tulokset ovat nähtävissä seudun Asuntopoliittisessa ohjelmassa.

3. Seudullisen Hyvinvointi-indeksin tuottaman tiedon jakaminen laajemmin

Hyvinvointi-indeksistä hyötyvät myös kuntien hyvinvointipalvelut ja tuloksia voidaan käyttää myös seudullisessa kehittämisessä laajemmin (kasvatusta- ja opetuspalvelut sekä vapaa-aikapalvelut, LAPE-työ). Indeksillä tuotetaan tietoa eriytymiskehityksen ehkäisemiseen ja näin ollen välineenä kuntien HYTE-työssä.

3. Hankekauden aikataulu

Kuukausi	Työsuunnitelma	Ajankohta / muut huomiot
Marraskuu 2019	Hanke-esittely ja tieteellisen ohjausryhmän nimeäminen.	HYPÄ 21.11.2019, MASTO 13.11.2019
Joulukuu	Työsuunnitelman tarkentaminen, hankkeen suunnittelua ja työssä tarvittavan analyysiaineiston hankinta Tilastokeskuksesta.	Ohjausryhmän työskentelyn käynnistäminen, hanketyöntekijän rekrytoinnin valmistelu.
Tammikuu	Aineistojen yhdistely ja käsittely FME-työkalulla, hyvinvointi-indeksin paikkatietopohjaisen seurantavälineen rakentaminen ja visualisointi (MS Power BI –työkalu).	Hanketyöntekijän rekrytoinnin käynnistäminen 7.1.2020 ja rekrytointi 31.1.2020 mennessä. Ohjausryhmän kokous xx.1.2020.
Helmikuu	Paikkatietopohjaisen seurantavälineen tulosten analysointi sekä varsinaisen indeksin rakentaminen Tampereen mallin pohjalta.	Hanketyöntekijä aloittaa työskentelyn 3.2.2020. Tiivis info hankkeen edistymisestä HYPÄ/MASTO.
Maaliskuu	Paikkatietopohjaisen seurantavälineen tulosten analysointi ja indeksin rakentaminen jatkuu.	Ohjausryhmän kokous xx.3.2020
Huhtikuu	Tilannekuvan täydentäminen muulla seudulta kerätyllä aineistolla.	Hanke-esittely (väliaikaraportti) HYPÄ/MASTO. Väliraportointi YM Kestävä kaupunki – ohjelma.
Toukokuu	Tilannekuvan täydentäminen muulla seudulta kerätyllä aineistolla. Raportin kokoaminen.	Hanke-esittely (väliaikaraportti) KJK/SH.
Kesäkuu	Kokonaiskuvan valmistuminen (luonnos) ja sen arvioiminen & kehittäminen yhteistyössä ohjausryhmän kanssa.	Ohjausryhmän kokous xx.6.2020.
Heinäkuu	Lomakuukausi	
Elokuu	Kokonaiskuvan valmistuminen sekä hyvinvointi-indeksin esittely päätyöryhmissä.	HYPÄ/MASTO
Syyskuu	YM Kestävä kaupunki –ohjelmalle raportointi ja hankkeen päättäminen	Hanketyöntekijän työsuhte päättyy.
Lokakuu	Hankkeen tulosten esitleminen.	KJK / SH / YM

Hankkeen pohjatyö tehdään keväällä ja varsinaisen kokonaiskuvan muodostaminen tapahtuu kesällä 2020.

4. Hankekauden tulosten hyödyntäminen ja työn vakiinnuttaminen

Hankekauden päättyessä käynnistyy tulosten hyödyntäminen. Asuntopoliittisen ohjelmatyön osalta hankkeessa valmistunutta aineistoa hyödynnetään muun muassa rakennettaessa kohtuuhintaisen vuokra-asuntotuotannon seudullista kuvaa (periaatteet ja kuntakohtaiset osuudet). Lisäksi on tarkoitus laatia suositukset asuinalueiden eriytymiskehityksen hillitsemiseen hyödynnettäväksi kaavoituksessa ja tontinluovutusohjelmissa. Seudullisen asuntopoliittisen ohjauskeskustelun yhteydessä (5.4.2019) on lisäksi tunnistettu tarve asuinalueiden laadun parantamiselle ja siksi työn tuloksia on tarkoitus hyödyntää myös lähiympäristön laatusuosittelujen ja kriteerien kehitystyössä.

Hyvinvointipalvelujen suunnittelussa tuloksia voidaan käyttää soveltuvin osin valmistettaessa kaupunkiseudun kuntien laajoja hyvinvointikertomuksia syksyllä 2020. Seutuyksikkö laatii kunnille mallinnuksen ja esittelee työn syksyllä kuntien hyvinvointiryhmien edustajille ja hyvinvointikoordinaattoreille. Hyvinvointi-indeksi -välinettä on tarkoitus lisäksi hyödyntää

päivitettäessä seudullisia varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kehittämisen tiekarttoja. Työn tuloksia voidaan käyttää myös kehitettäessä erilaisia tuen malleja varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa sekä pyrittäessä kaventamaan terveys- ja hyvinvointieroja.